

noben pravi katoličan ne more biti nasproten kaki drugi narodnosti, potem takem bi tudi škofje ne mogli biti nam nasprotni. Shod v Linci je nas o nasprotnem prepričal. V nekaterih sekcijah so dobri katoliški možje, celo duhovniki tako zabavljali proti Čehom, da so jim uredniki pri židovski „Neue Freie Presse“ bili lahko kar zavidni. Pokojni eminenca nadškof ostrogonski, primas ogerski in kardinal Simor je po škofijskih šolah tako raznarodoval Slovake, da je to v ostrem članku celo obsojal naš „Slovenec“, ki pač take napake vladik rad pokrije s plaščem krščanske ljubezni. Iz tega je razvidno, da moremo biti Slovenci oprezni in imamo prav, če smo nezaupni proti višje omenjenemu dostavku. Ne motimo se, če rečemo, da se je dotični dostavek predlagal le zaradi tega, da se odzame družbi narodni značaj in se onemogoči njeno narodno delovanje ob mejah. Gospoda predlagatelja imamo mi za dovolj razumnega, da je vedel, kaj je predlagal. Pač pa so drugi glasovali za njegov predlog, ne da bi bili prav premislili vso stvar, ker jim razmere niso tako dobro znane in jim tudi v silnem hrupu ni bilo časa za premišljevanje.

Nikakor se pa ne sme stvar tako tolmačiti, da mi nismo za sporazumljenje z vladikami. Presrčno želimo tacega sporazumljenja, ali poprej ni tako vzajemno delovanje mogoče, da tudi škofje pokažejo, da so pravi prijatelji našemu narodu. Ne zadostuje, če kdo reče, da ni sovražnik Slovencev, temveč, kdor nas res ljubi, bode imel toliko poguma, da bode odločno izjavil, da je tudi prijatelj naš. Dokler pa tega ni, pa ostanemo v verskem oziru pokorni našim višjim pastirjem, v političnem bodemo morali hoditi svoja pota, kajti tudi v narodnem oziru velja svetopisemski rek, kdor ni z menoj, je zoper mene. Kdor ni prijatelj Slovencev, je naš sovražnik in zaveznik naših nasprotnikov. Naš list se je s prvega početka do danes držal starega gesla vse za vero, dom, cesarja in se ga bode tudi za naprej. Branil seveda bode v prvi vrsti to, kar je v največji nevarnosti. Sedaj je narodnost v največji nevarnosti, ker zadnja leta vas za vasjo odpadajo od naše narodnosti, zato bodemo v prvi vrsti zagovarjali narodnost. Ko bi pa prišla mej Slovenci ali tudi v Avstriji vera v tako nevarnost, pa bodemo stali v prvi vrsti v boji za vero. Nobene teh treh stvari pa ne popustimo zaradi druge. Braniti hočemo vse troje. Celotno mora ostati naše geslo.

Pismo iz Amerike.

New York 22. avgusta 1892.

Pač le redkokrat imajo „Novice“ priložnost iz Amerike dopise tiskati. Uzrok temu bode po mojih mislih, da velika večina Slovencev, kateri se odločijo zapustiti staro domovino in grede iskat sreče v „Novem svetu“, ne ostane v velikih mestih ameriškanih, ampak se naselijo na bolj samotnih krajih, kjer je še zemlja po ceni. Te se ve velja od kmetovalcev, kateri pridejo sem iz slovenske zemlje. Naravno je, da rokodelci ostanejo velikih mestih, pa tudi ti imajo pri dohodku v Ameriko dosti truda in težav prestati, preden se jim

posreči stanovitno delo in s tem breskrbno življenje dobiti. Sploh pa vsak človek, kateri pride v Ameriko, ima v prvih letih neizrečeno dosti grenkega skusiti in v takem stanu dopise kovati in dosti na staro domovino misliti, je težko.

Pa tudi ko bi hotel človek v začetku svojega tukajšnjega bivanja svojim rojakom tukaj vladajoče razmere popisati, bi bilo to jako težavno, da nemogoča naloga. Vse je tukaj skoro drugače kakor pri Vas. Ljudje, kateri pridejo sem, so v začetku naklonjeni vse, kar je drugače kakor je bilo doma, kritikovati in zaničevati. Nove prihodence v Ameriko ali emigrante evropske, imenujejo Amerikani „Greenhorns“ (zelenorogce), s tem izrečjem hočejo naznaniti, da ti ljudje so nevedni, mladi v ameriškanih zadevah. Amerikanci imajo popolnoma prav, da dajo vsem emigrantom ta pridevek. Angleški jezik si prisvojiti in več let v Ameriki bivati, je treba, da človek more postati sposoben tukajšne razmere razumeti in tudi ceniti.

Veliko ljudi je tukaj v Ameriki, kateri so že pred desetimi da dvajsetimi leti postali amerik. občani (citižens) in vendar so popolnoma nevedni, kar se tiče političnih, narodnogospodarskih in družbenih (socijalnih) razmer. Ti ljudje niso imeli ali niso hoteli imeti priložnosti si angleški jezik prisvojiti in sicer popolnoma. Angleški jezik popolnoma znati ni tako lahko. Brez popolnega znanja tega jezika pa ni mogoče čitati novin, katere imajo tako važnost tukaj kakor nikjer in katere so pravo zrcalo tukajšnjih razmer. Človeku, kateri ne more tukaj čitati novin in knjig, katere se bavijo o Ameriki, pa bo nemogoče jasne in resnične popise pisati.

Ravno zdaj severo-ameriškano prebivalstvo zanimivajo najbolj štiri stvari: veliki delavski štriki (štrike izgovori štrajk) v železniških tovarnah in na železnicah; volitev novega prezidenta, katera bode v dveh mesecih, svetovna razstava, katera se bo otvorila okoli meseca maja prihodnjega leta in — pestni dvoboj, katerega bo bil 7. septembra t. l. v New Orleansu John Lawrence Sullivan priznana najmočnejši človek z James d. Corbett-om.

Kar se tiče štrajkov (delopustev), mislim, da se bo v malo dneh vse poravnalo. V Coal Creek (v državi Tennessee) so vojaki premagali štrajkarske delavce in zopet vlada postava in mir.

V Buffalo (država New York), kjer so začeli štrajkovati železniški delavci, pa kateri niso ostali samo pri tem, ampak so začeli požigati posestvo železnice, je toliko vojakov (milice, vojakov-občanov), da štrajkarji ne morejo nič storiti. Železniško voditeljstvo od Erie and Lehigh Railwad Company (železniške družbe) ne vzame nobenega štrajkarja nazaj in jemlje nove ljudi. Te nove delavce varjejo vojaki, tako da bodo vlaki kmalu v rednem teku. Da, to je bojna med delavcem in denarjem v severo-amerik. državah! Delavci so dobro združeni in organizirani in tirjajo večji zaslužek, pa denar je največja moč na svetu! Denar ima na razpolaganje tudi puške in bajonete in tako ni dvomiti na kateri strani je skoro vedno zmaga. Če človek brezinteresirano gleda to velikansko borenje med delavno roko in denarjem, vidi, da je na obeh straneh krivda, zakaj da je tako. Ko bi včasih na jedni ali drugi strani le malo potrpljenja ali nehanja bilo, potem bi vsega tega treba ne bilo.

Iz Evrope pride vsak dan na stotine novih delavcev in zaradi tega je cena dela vedno nižja.

Morebiti se Vam v Evropi tako vidi, kakor bi bile severo-amerik. države v nevarnosti, če čitate, da so tam štrajkarji ubili ali vjeli toliko vojakov, in so požgali toliko in toliko stotisoč dolarjev vrednosti posestva. Ne, ne mislite to. To je ameriškanska svoboda. Tukaj zelo dolgo traja, da vojaštvo stopi v brambo privatnega posestva. Le težko governer (načelniki pojedinih držav se imenujejo governerji, načelnik vseh držav je prezident) kake države dá dovoljenje, da se vojaki pokličejo policijsko službo izvrševati. Če je pa enkrat občanstvo

v nevarnosti, potem pa „Veličanstvo severo-amerikanskih držav“ svojo težko roko položi na tiste, kateri teptajo postavo in red.

Pa moje pismo je postalo že predolgo in najbolje je, če neham. Prihodnjič kaj drugega. A. T.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda. Sekcija 1.: Šola.

Ker se dobra ali slaba bodočnost Slovencev opira na dobro ali slabo vzgojo naše mladine, izjavlja I. slovenski katoliški shod v tem oziru naslednje:

I. Gledé ljudske šole.

1. Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in podučevati po načelih sv. katoliške cerkve. Ker pa ne morejo sami zadostno vzgajati in podučevati svojih otrok, in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno državno šolo, zahteva I. slovenski katoliški shod za katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice v smislu izjave avstrijskih škofov v gospodski zbornici dné 12. marca 1890.

2. Prvi slovenski katoliški shod zahteva, da najvišja uprava postavi ljudsko šolo in učiteljske pripravnice na edino pravo pedagogično-didaktično podlago materinega jezika, kakor to zahtevajo državno-osnovni in šolski zakoni, da je torej učni jezik na šolah Slovincem namenjen slovenski. Zato katoliški shod tudi zahteva, da se umaknejo temu nasprotni učni načrti za male šole, kakoršni se nahajajo posebno po slovenskem Koroškem, ter smatra vsako drugačno vredbo ljudskih šol kot nepostavno. Katoliški shod nadalje zahteva, naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slovenci, to je po Štajarskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, iz pedagogično-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slovenskih otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

Če pa število slovenskih otrok ne dosega postavnega števila za ustanovitev slovenske šole, in jih je najmanj deset, naj se otroci v skupni šoli ločijo po maternem jeziku v skupine ali v oddelke. Samo po sebi se razumeva, da ima dotični učitelj večé biti obeh učnih jezikov. Sploh pa naj se šolski otroci v vsakem številu, če je le mogoče, v krščanskem nauku podučujejo v svojem maternem jeziku.

3. Prvi slovenski katoliški shod izreka željo, naj deželni zbori, kateri zastopajo kraje slovenskih volilcev, preuredijo — kot nekak prehod do boljšega — naše šolske postave v takem smislu, kakor so si jih priredili vili Tirolci; dalje naj se poskrbi, da bodi poduk v ljudskih šolah praktičen ter nam vzgajaj dobrih gospodarjev, vrlih gospodinj in pridnih delavcev; osobito pa naj se vredijo ljudske šole tako, da se, kjer le možno, delijo otroci po spolu zaradi pravnosti in primerniše razdelitve učne tvarine.

4. Dokler se nam pa naše opravičene zahteve ne spolnijo postavnim potom, snujejo naj se katoliške zasebne, zlasti redovne ljudske šole ter naj se v prvi vrsti ustanovi slovensko katoliško učiteljsko semenišče v Ljubljani in, ako možno, tudi slovenska katoliška pripravnica s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda, katera se toplo priporoča s pogojem, da se v bodoče organizuje po župnijah v soglasju z našimi prevzvišenimi vladikami, ter z drugimi radovoljnimi darovi in prispevki zadevnih deželnih zastopov.

5. Vsem redovnikom in redovnicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, izreka katoliški shod priznanje in zahvalo za tako požrtvovalno in vspešno delovanje; ob enem pa toplo priporoča njihove šolske zavode.

6. Katoliški shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojevalcem slovenske mladine, da naj si ustanové katoliško učiteljsko društvo.

II. Gledé srednjih šol

zahteva katoliški shod:

1. Naj se državne srednje šole, gimnazije in realke tako preustrojé, da se ne bode na njih ne le nič podučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta tudi na njih vsa vzgoja in ves poduk dejanski povspeševala katoliško versko mišljenje in življenje naše mladine.

Razun tega izreka katoliški shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom, s slovenskim učnim jezikom.

2. V poživljenje verskega duha srednje-šolske mladine naj se zopet vpeljejo vsakoletne duhovne vaje in naj se mladina pridno zbira v Marijine družbe ali kongregacije.

3. Vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem malinoljubom se toplo priporoča, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zunaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

III. Gledé visokih šol.

1. Ker ni upati, da bi se sedanje visoke šole kmalu preosnovale v verskem smislu, ali da bi se ustanovljale nove državne visoke šole, osnovane na podlagi katoliške vere, podpirajo naj Slovenci društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnem Gradu, od katerega pričakujemo, da bode zasnovalo nekaj slovenskih vseučilišnih stolic.

2. Katoliški shod priporoča, naj se ustanovite za slovenske visokošolce na Dunaji in v Gradcu posebni katoliški dijaški društvi po vzgledu dunajske „Avstrije“ pod pokroviteljstvom odličnih slovenskih katoličanov.

Bodočemu vednostnemu društvu pa bodi skrb, v dogovoru s pokrovitelji imenovanih društev, za podporo slovenskim visokošolcem, oziroma ustanovitev potrebnih „zavetišč“, v katerih naj se bi skrbelo za versko-nravni napredek slovenske akademiške mladine ter vzbujalo v njej in množilo katoliško mišljenje in življenje. (Dalje nasl.)

Politični pregled.

Deželni zbori so se danes sešli. Zborovali bodo k večjemu tri tedne. Vsi niti deželnih proračunov ne bodo mogli pravočasno rešiti, ker jih deželni odbori še niso sestavili, da bi jih že v prvih sejah predložili. Razprave pa utegnejo v nekaterih biti burne, posebno v češkem in moravskem, kjer je pričakovati interpelacij od obeh stranij zaradi nekaterih izgrediv.

Dopolnilne volitve. — Jednajst poslancev češkega veleposestva je odložilo svoje mandate in so volitve razpisane na 28. dan tega meseca. To so sami možje, ki so bili odločno za dunajske punktacije in se umaknejo s političnega pozorišča, ko vidijo, da je tudi večina čeških veleposestnikov proti nadaljevanju češkonemške sprave. Če se ustavoverci udeleže dopolnilnih volitev, še ni znano. Skušali bodo pač napraviti kak kompromis s srednjo stranko.

Hrvaška. — Zagrebški mestni zbor je potrdil vse volitve. Ker ni bilo nobenih ugovorov vloženih, nadžupan Sieber ni niti dovolil, da bi se o tej stvari razpravljalo. Opozicijski zastopniki torej niti prilike niso imeli, da bi pojasnili nekorektno postopanje vladnih organov pri volitvah.

Ogersko. — Rumunski dijaki ogerskih vseučilišč so v neki brošuri pojasnili neznosno stanje Rumunov na Ogerskem. Zaradi tega je pa velika jeza v madjarskem taboru. Madjarski listi proti Rumunom strašno zabavljajo, ali poskušajo pa niti tega ne ovreči, kar je v oni brošuri. Ker niso mogli izvedeti sestavljalcev omenjene brošure, sedaj trdijo, da so jo sestavili kje v Rumuniji ljudje, ki ogerskih razmer ne poznajo. Madjari bi radi zapadno Evropo preslepili, da na Ogerskem vlada največja ravnopravnost, svoboda in zadovoljnost, kar se pa jim ne bode več posrečilo.